

הידושו של מקרא

פרשת ויגש

אמר הדברים בלא ביאור, ובכוונה תחילה אמר כך, וכדי שיוכלו לפרש דבריו לכמה ביאורים, ובכך מצד אחד יש לפרש דבריו כדברים קשים, דהרי הקדים ואמר ואל יחר אפך, ומצד שני יש לפרש דבריו כדברי פיוס. וזהו דאמר לו ידבר נא עבדך דבר באזני אדני, וכדפירש רש"י יכנסו דברי באזנך, ובכך היה אפשרות בידו גם לדבר דברים קשים, וגם מצד שני לא להסתכן בזה, דהרי אם יטענו לו למה דיבר קשה אל המלך, יחא יכול לומר דנתכוין לדברי פיוס, ובאמת כל הביאורים נכונים, ולכך אמר כסדר הזה כדי שגם יוסף לא יוכל לעמוד כראוי לידע כוונתו, ובכך יועילו דבריו לכל הצדדים. וממילא זהו דאמר רש"י דלפי פשוטו אמר שחשוב בעיניו כמלך, וזה כדי שלא יסתכן, אבל הוסיף ואמר יכנסו דברי באזנך כדי שיבין שיש גם ביאורים לפי מדרשו והם הדברים קשים שנתכוין ובכך הזהירו ברמז.

ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו (מד, כ). עיין רש"י דביאר דמפני היראה הוציא דבר שקר מפיו לומר דמת אחיו, וזה משום שחשש שאם יאמר לו שהוא קיים יאמר הביאוהו אצלי. ועיין בשפתי חכמים שכבר הקשה דלכאורה מה שאמר כאן סותר למה שנכתב בפרשת מקץ, דשם אמרו ליוסף שהאחד איננו, ואיך אומר לו כאן ונאמר לאדני שאחיו מת, וביאר שם דבפרשת מקץ איירי בירידה ראשונה, ואז אמרו לו והאחד

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מד, יח). עיין רש"י שביאר כאן כמה ביאורים במה שאמר יהודה כי כמוך כפרעה, דבתחילה פירש לפי פשוטו דאמר לו חשוב אתה בעיני כמלך, אבל אח"כ הביא כמה ביאורים לפי מדרשו, או דאמר לו סופך ללקות עליו בצרעת כפרעה, או שהוא מבטיח ואינו עושה כפרעה, או שאם יקניטו יהרוג אותו ואת פרעה.

וצריך ביאור דהרי רש"י מבאר על מה דכתיב ואל יחר אפך בעבדך, דמכאן אתה למד שדבר אליו קשות, ולכך ביקש ממנו אל יחר אפך, ואם נפרש כי כמוך כפרעה לפי פשוטו, יקשה היכן מצינו כאן שדבר אליו קשות, הרי בכל הפרשה כאן ביקש יפה מיוסף שיחליפו בבנימין, וא"כ למה אמר לו אל יחר אפך. ועוד קשה דעיין בשפתי חכמים שביאר דלפי פשוטו כי כמוך כפרעה שייך על לעיל, על מה שאמר בי אדוני, דאמר לו דלכך קראו כך בחשיבות כי הוא כפרעה וחשוב כמלך, וא"כ יקשה למה לא כתיב כי כמוך כפרעה קודם למה שאמר ואל יחר אפך, דבתחילה יבאר למה אומר לו בלשון חשיבות, ואח"כ ידבר עמו קשות, ולמה יחליף הסדר, ואדרבא בסדר זה יקשה דאם חשוב בעיניו כמלך איך מדבר עמו קשות, וכמו שכתב שם בשפתי חכמים.

ואולי יש לומר דבאמת כשאמר יהודה כי כמוך כפרעה לא ביאר כוונתו, אלא רק

איננו, אבל אח"כ בירידה שניה אמרו לו ששמעו עליו שכבר מת, ועכשיו אומר לו מה שאמרו בירידה שניה.

אבל קשה דאם עכשיו רק אומר ליוסף מה שאמרו לעיל מיניה, וכך באמת אמרו לו בירידה שניה, מה הדבר שקר שהוציא עכשיו יהודה מפיו שכתב כאן רש"י, הרי לא הוציא עכשיו דבר שקר מפיו כלל, דרק אמר לו מה שאמרו אז, ובאמת כך אמרו לו, והם כשאמרו לו בירידה שניה שמת הוציאו דבר שקר מפיהם, אבל עכשיו לא הוציא שקר מפיו. ואולי יש לומר דבאמת לא אמרו לו בירידה שניה שמת אחיו, אלא רק עכשיו הוציא יהודה שקר מפיו לומר דכך אמרו לו בתחילה, והיינו שהשקר הוא לא רק על שמת אחיו, אלא גם על מה שאמר שכך אמרו לו, וכל זה אמר מפני היראה שמא יאמר הביאווהו אצלי. אבל א"כ עדיין קשה למה רק עכשיו חשש מדבר זה שיאמר לו יוסף הביאווהו אצלי, הרי כבר ראה שבירידה שניה לא ביקשם כן אפי' שאמרו לו והאחד איננו, ולמה עכשיו חשש מכך יותר. ועוד קשה על זה איך לא חשש יהודה לסתור בדבריו המציאות שאמרו לו והאחד איננו, ולומר שאמרו לו ואחיו מת, וכי לא חשש שיזכור יוסף שלא כך אמרו.

ולכך נראה דבאמת במה שאמר ואחיו מת לא היה זה סיפור דברים בעלמא לומר שכך אמרו לעיל כמו שמספר ליוסף כל הנאמר למעלה, אלא אומר לו עכשיו שמה שאמרנו יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן אז, החשש הוא חשש גדול שלא רצינו להביאו, דבאמת עכשיו שמענו שאחיו מת, וממילא היה קשה לנו עד מאוד להביאו, ומ"מ הבאנו אותו אליך, ויהא בכך עוד טעם לפייסו שישחרר את בנימין לביתו, כיון שעכשיו ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו, ובכך יצא לו מכך שני דברים,

גם שלא יבקש הביאווהו אצלי, וגם שיהא בכך טעם לשחרר את בנימין עכשיו. ולכך אמר רק עכשיו שאחיו מת כדי שיועיל לשני הדברים, אבל בשביל החשש של הביאווהו אצלי לבד לא היה מוציא דבר שקר מפיו, דהרי ראה שעד עכשיו לא ביקשם כן, ואין הכרח לשקר בשביל כך.

ובכך יהא ניהא גם מה שקשה דלכאורה סותר עצמו יהודה בדבריו ליוסף, דכאן אמר ואחיו מת, ואילו לקמן (פסוק כח) אומר דאמר יעקב ואמר אך טרף טורף ולא ראיתיו עד הנה, דהיינו שאינו ידוע להם שמת, אלא רק כך נראה להם. אלא דלפי מה שאמרנו יתבאר דבהמשך אומר לו מה שטען להם יעקב דכך חשבו בתחילה, אבל עכשיו כבר יודעים אנו שמת, ולכך יש לך לשחררו דיותר הוא לבדו לאמו וכו'. אבל אם נאמר כהשפתי חכמים לעיל דבירידה שניה כבר ואחיו מת, יקשה למה אח"כ אמר להם יעקב ולא ראיתיו עד הנה דמשמע שאין זה ברור להם שמת.

ויתן את קלו בכבי וישמעו מצרים וישמע

בית פרעה (מה, ב). מה שנתן כאן יוסף קולו בכבי צריך ביאור, דלקמן כשבכה הוא ובנימין זה על צאוריו של זה ביאר רש"י הטעם של הבכיה של כל אחד מהם, ולא פירש שהיה זה בכיה של התרגשות גרידא, וא"כ לכאורה גם כאן צריך להיות איזה טעם לבכיותו של יוסף, ובפרט שהיה זה בכי גדול כ"כ שוישמעו מצרים וישמע בית פרעה, דודאי מוכרח שהיה לזה טעם מיוחד שבכה כן.

ואולי יש לומר דבכי זה היה בבחינת בכיו של כ"ג שבוכה כשאחיו הכהנים מתריעים בו שאינו מן הצדוקים, שהוא בוכה על שחשדוהו והם בוכים על שחשדו באדם כשר, דלכך בכה יוסף שראה שאחיו חושדים בו שרוצה להרע להם, וכמו

שנבאר לקמן בשם הכלי יקר שאפי' כשאמר להם אני יוסף חשדו בו שרוצה לקנטרם במה שאמר העוד אבי חי. ומה שבכה בקול גדול עד שישמעו מצרים ובית פרעה, אולי משום שרצה להראות להם כמה היו בו געגועים לאחיו וכמה אוהבם, וכדי שלא יעלה בלבם שום חשד שהיה לאחיו חלק במכירתו, וכמו שלכך גם הוציא כל איש מעליו וכדביאר באור החיים הק' שלא רצה שיראו אחיו מתביישין כשמוזכיר להם המכירה, רק שהוא ביאר שם שרק בשבילם הוציא כל איש מעליו, ומשא"כ על עצמו לא היה לו צורך ואדרבא קרא בקול גדול, אבל לפי מה שביארנו עכשיו יש לומר דגם מה שקרא בקול גדול ובכה היה בשביל כבודם.

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו (מה, ג). צריך ביאור כאן מהו ששאלם העוד אבי חי, הרי כבר אמרו לו להדיא דאביו חי, וגם יקשה מהו דלא יכלו לענות אתו, דעל מה לא היו יכולים לענות, וכי לא יכלו לומר אמת הוא דאביו חי, ומהו הבהלה שאחותם, דממה נבהלו. ועוד קשה למאי כתיב ולא יכלו 'אחיו' לענות, הרי די לומר ולא יכלו לענות ו'אחיו' מיותר הוא.

ועיין בכלי יקר שביאר דלכך שאלם העוד אבי חי, דחשש אולי באמת אינו חי, ומה שאמרו דהוא חי רק כדי שיכמרו רחמיו לשחרר את בנימין אמרו כן. והבהלה היה משום דהם חשבו שמתכוין לקנטרם ולומר דאביו הוא ולא אביהם, והראיה שבמכירתו לא חסו על צערן של אביהם, ועל זה לא יכלו לענות. אבל עדיין קשה למה נקטו כאן 'אחיו', וגם קשה למה חשש שמשקרים לומר דהוא חי רק בשביל בנימין, הרי כבר בירידה ראשונה אמרו לו דאביו חי, ושם לא היה להם סיבה לשקר

כדי שיכמרו רחמיו. ודוחק לומר דחשש שבתקופה זו שבין ירידה ראשונה לשניה הוא דמת אביו ולכך שאלם.

ונראה דהיות וראה עכשיו ששיקר לו יהודה ואמר לו ואחיו מת, לכך התחזק בו החשש שגם על אביו שהוא חי שיקר לו, ומה שחשש שגם על אביו שהוא חי שיקר לו, זהו משום שגם שמעון נלקח מיעקב והיה לו חשש שהוספת צער זה יגרום למיתת אביו. ומה שהם נבהלו אולי כיון שחשבו שבא לקנטרם, דמה הוא דאמר יהודה שחוששים שימות יעקב משום שילקח בנימין, הרי אני יוסף וכי אבי אין עדיין חי, הרי חי הוא, ואם ממה שנלקח הוא יוסף לא מת יעקב, למה חוששים עתה שכן ימות. ולכך נקטו כאן 'אחיו', דבאחוזה של אה הוא דלא יכלו לענות לו, דהם לא התנהגו עמו באחוזה כאחים, ואם בא עכשיו לקנטרם על שמכרוהו על זה לא יכלו לענות אותו. וביאור זה על 'אחיו' אפשר לפרשו גם לפי פירוש הכלי יקר דלעיל.

כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש

שנים אשר אין חריש וקציר (מה, ו). היינו כדביאר רש"י שרק שנתים עברו משבעה שנות הרעב, ולכך לא יהיו עוד חמש שנים חריש וקציר, ולכן הם צריכים לו למחיה, ובשביל כך שלחני אלקים לפניכם. וכן בפסוק יא שלח לומר לאביו וכלכלתי אותך שם כי עוד חמש שנים רעב. אבל קשה דאיך יאמר כן יוסף בכזה ודאות דכך יהיה שימשיך הרעב עוד חמש שנים, הרי גם אם היה מקבל דבר זה בנבואה גמורה מ"מ נבואה שהיא לרעה יכולה להתבטל, וכ"ש כאן שקיבל הדבר ברוה"ק לפתור חלומו של פרעה ולא בנבואה גמורה, ודאי דאין לו לומר כן בוודאות. ובאמת מצינו לקמן (מז, יט) על הפסוק ותן זרע ונחיה ולא נמות, דביאר רש"י דאפי' שאמר יוסף

חידושו

ויגש

של מקרא

שכתיב שם לקמן, והיינו שבאמת נצלו מן הרעב רק משום דלמחיה שלחו אלקים לפניהם, וממילא מה שאמר כן על עוד חמש שנים וכו' לא היה דווקא לרעה שיכול להתבטל, אלא אמר שאם לא הוא שיבוא למחיה ולכלכלם לא יהיה חריש וקציר, ואין זה לרעה אלא אדרבא לטובה, שבזכות ששלחו הקב"ה לפניהם וקיבץ כל האוכל משנות השבע, בזכות זה היה לו זרע לתת להם ובכך פסק הרעב.

עוד חמש שנים אין חריש ואין קציר, מ"מ מכשבא יעקב למצרים פסק הרעב, ולכך אמרו לו תן זרע ופסק הרעב, דבאמת לא נתקיים כן למעשה, ולמה אמר הדבר כאן בוודאות דיימשך הרעב.

ונראה לתרץ דמ"מ גם מדברי יוסף לא נפל דבר, דבאמת מה שאמר אין חריש ואין קציר ושלמחיה שלחני אלקים לפניכם, וכן מה שאמר ליעקב אביו וכלכלתי אתכם וכו', אמת אמר והיה כן למעשה, דאפי' שפסק הרעב וכן היה חריש וקציר, מ"מ זה נעשה ע"י שיוסף נתן להם זרע, וכמו

ברכת מזללא טבא וגדיא יאה

שגורה בזאת לראש האי גברא יקרא ידיד המערכת

הרה"ג ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

לרגל הולדת נכדתו בת לבנו הר"ר נחמן חיים שמואל הי"ו

חתן הרה"ח המשב"ק ר' משה ישראל פרלשטיין הי"ו

יה"ר שיוזכו לרוות ממנה ומכל יוצאי חלציהם רוב תענוג
ונחת דקדושה

המברכים

מערכת חידושו של מקרא

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי, קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון
0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com